

Preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima

Sučić, Nika

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:151:811441>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-19**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU

FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Nika Sučić

Sveučilišni prijediplomski studij Poljoprivreda

Modul Agroekonomika

Preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima

Završni rad

Osijek, 2024.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Nika Sučić

Sveučilišni prijediplomski studij Poljoprivreda

Modul Agroekonomika

Preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu završnog rada:

1. dr. sc. Sanja Jelić Milković, mentor
2. prof. dr. sc. Ružica Lončarić, član
3. doc. dr. sc. Jelena Kristić, član

Osijek, 2024.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Sveučilišni prijediplomski studij Poljoprivreda, modul Agroekonomika

Završni rad

Nika Sučić

Preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima

Sažetak: Med i drugi pčelinji proizvodi koriste se u prehrani i liječenju već tisućljećima. Postoji mnoštvo vrsta meda s potvrđenim terapijskim svojstvima koje se primjenjuju u tradicionalnoj i modernoj medicini, uz brojne druge proizvode pčelarstva. Zbog tih karakteristika meda i pčelinjih proizvoda vrlo je važno proučiti potrošnju i kupovne navike potrošača. Istraživanje je provedeno putem online anketnog upitnika. Rezultati istraživanja pokazali su da 40 % ispitanika konzumira med i pčelinje proizvode povremeno. Prilikom kupovine meda i pčelinjih proizvoda 65 % ispitanika se izjasnilo da im je važna kvaliteta i lokalni uzgoj, za 41 % ispitanika važna je ambalaža meda i pčelinjih proizvoda. 86 % ispitanika smatra da je pri kupovini meda važno podržavati pčelare i pčelinju industriju te njih 50 % smatra da su trenutne marketinške aktivnosti dovoljno učinkovite u promociji meda i pčelinjih proizvoda.

Ključne riječi: med, pčelinji proizvodi, konzumacija, potrošači

23 stranica, 2 tablice, 22 grafikona, 17 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek
Undergraduate university study Agriculture, course Agroecconomics

BSc Thesis

Consumer preferences for honey and bee products

Summary: Honey and other bee products have been used in nutrition and medicine for thousands of years. There are numerous types of honey with proven therapeutic properties that are used in both traditional and modern medicine, as well as many other beekeeping products. Due to these properties of honey and bee products, it is very important to study the consumption and purchasing habits of consumers. The study was carried out using an online questionnaire. The results of the study show that 40% of respondents occasionally consume honey and bee products. When buying honey and bee products, 65% of respondents stated that quality and local cultivation are important to them, for 41% of respondents the packaging of honey and bee products is important. 86% of respondents believe that it is important to support beekeepers and the bee industry when buying honey. 50% of respondents believe that current marketing activities are sufficiently effective in promoting honey and bee products.

Keywords: honey, bee products, consuming, consumers

23 pages, 2 tables, 22 figures, 17 references

BSc Thesis is archived in the Library of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek and in the digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek.

Sadržaj

1. UVOD.....	1
2. MATERIJAL I METODE	2
3. REZULTATI I RASPRAVA.....	3
3.1. Općenito o medu.....	3
3.2 Vrste meda	4
3.3. Tržište meda.....	4
3.3.1. <i>Proizvodnja meda u svijetu</i>	4
3.3.2. <i>Proizvodnja meda u Europskoj uniji</i>	6
3.3.3. <i>Proizvodnja meda u Republici Hrvatskoj</i>	7
3.4. Rezultati anketnog istraživanja	8
4. ZAKLJUČAK.....	21
5. POPIS LITERATURE.....	22

1. UVOD

Pčelarstvo značajno doprinosi proizvodnji poljoprivrednih kultura kroz oprašivanje. Ekonomska vrijednost oprašivanja pčelama procjenjuje se da je nekoliko desetaka puta veća od vrijednosti samih pčelinjih proizvoda. Važno je napomenuti da se čovječanstvo hrani s otprilike stotinu različitih usjeva, a pčele oprašuju više od 70 % tih usjeva. Stoga bi nestanak pčela u nekom području doveo do ubrzanog nestanka preko 20.000 biljnih vrsta, što bi negativno utjecalo na cjelokupnu ekološku ravnotežu. Zbog toga je kratkovidno promatrati pčele samo kao ekonomski iskoristive životinje; trebamo ih smatrati ključnim čimbenikom prirodnih ekosustava. Prema podacima Hrvatske poljoprivredno-šumarske savjetodavne službe u 2018. godini „broj pčelinjih zajednica u RH bio je oko 550.000 s prosječnom gustoćom smještaja oko deset košnica na 1 km², a godišnja proizvodnja meda iznosila je od 8.000 do 12.000 tona“ (Hrvatska poljoprivredna-šumarska savjetodavna služba, 2018.).

Svake godine u Europska unija (EU) proizvede se u prosjeku 200.000 tona meda. To, nažalost, nije dovoljno za pokrivanje tržišta EU, te se stvara manjak, a povećava uvoz meda, najčešće iz Kine. Politike EU stoga imaju za cilj rješavanje ovih pitanja, te promovirati pčelarstvo, djelatnost koja je od vitalnog značaja za okoliš.

Upravo zbog iznimne važnosti meda u prehrani, njegovih hranjivih sastojaka i važnosti pčela u cijelom ekosustavu u ovom radu analizirat će preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima. Cilj ovog istraživanja bio je, putem online upitnika, prikupiti podatke o navikama i stavovima potrošača, te na temelju prikupljenih podataka analizirati situaciju na tržištu te ispitati utjecaj cijene na preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima.

2. MATERIJAL I METODE

Za potrebe ovoga rada provedeno je online anketno istraživanje preferencija potrošača glede meda i pčelinjih proizvoda među stanovnicima Vukovarsko – srijemske županije. Istraživanje je provedeno metodom anketiranja 70 nasumičnih ispitanika. Anketa je provedena u razdoblju od 16. travnja do 25. svibnja 2024. godine, korištenjem aplikacije Microsoft Forms i provedena je putem interneta, društvenih mreža, e-maila i aplikacija Viber i WhatsApp te je potpuno anonimna. Anketni upitnik je sadržavao je otvorena i zatvorena pitanja te pitanja na Likertovoj ljestvici (od pet stupnjeva) koja su se odnosila na mišljenja i stavove potrošača o cijenama meda i pčelinjih proizvoda, njihovoj promociji na tržištu, te kvaliteti i važnosti lokalnog uzgoja proizvoda i porijekla meda i pčelinjih proizvoda. Pri obradi podataka korištene su matematičko statističke metode u programskom paketu MS Office Excel, metode analize i sinteze, metode deskripcije i kompilacije. Rezultati istraživanja su prikazani pomoću grafikona i tablica.

3. REZULTATI I RASPRAVA

3.1. Općenito o medu

Med je prirodno sladak proizvod što ga medonosne pčele proizvode od nektara medonosnih biljaka, sekreta živih dijelova biljaka ili izlučevina kukaca koji sišu na živim dijelovima biljaka, koje pčele skupljaju, dodaju mu vlastite specifične tvari, pohranjuju, izdvajaju vodu i odlažu u stanice saća do sazrijevanja (Ministarstvo poljoprivrede, 2015.). Med sadrži više od 200 tvari, on je gusta i slatka tvorevina puna ljekovitih sastojaka, lako se probavlja te se u potpunosti iskorištava u ljudskom organizmu (Petrović, 2018.). Glavni sastojci meda su glukoza i fruktoza, a med sadržava još i vodu (od 15 % do 20 %), kiseline (oko 10 %), bjelančevine, vitamine i mineralne tvari. Nutritivna vrijednost meda u jednoj žlici sadrži 64 kalorije, 17 g ugljikohidrata i 16 g šećera (Sampath Kumar i sur., 2010.).

Med je oduvijek smatran najboljim lijekom za sve tegobe. Med djeluje antibakterijski, antivirusno i antigljivično, učinkovito isušuje rane zbog niskog sadržaja vode, dok visok sadržaj šećera sprječava rast mikroorganizama. Med također sadrži enzim koji proizvodi dezinfekcijsko sredstvo vodikov peroksid kada dodirne vlažnu površinu poput rane. Apiterapija je u današnje vrijeme sve poznatija metoda liječenja i poboljšanja zdravlja pomoću meda i pčelinjih proizvoda. Neke od zdravstvenih dobrobiti meda su: liječenje infekcija, prehlada, kolesterola, artritisa, zubobolje, smetnji u probavi, plodnosti, umora i jačanja imunološkog sustava (Sampath Kumar i sur., 2010.).

Pčele, zajedno s ostalim insektima oprašuju oko 90 % biljaka dok ostalih 10 % oprašuje vjetar. Danas na Zemlji postoji više od 20.000 raznih vrsta pčela, ali zbog klimatskih promjena te prekomjerne upotrebe insekticida i pesticida njihov se broj smanjuje. Albert Einsten je, još za njegovo doba upozorio da ukoliko pčele nestanu sa Zemlje čovjeku neće ostati više od četiri godine života. Za poljoprivrednike, medonosne pčele imaju veliku ulogu u proizvodnji. U prirodi 80 % biljaka je entomofilno, a to znači da su biljke koje moraju oprašiti insekti i na taj način opstanak velikog broja biljaka ovisi o pčelama i ostalim oprašivačima. Osim za oprašivanje pelud je pčelama važna za vlastiti rast, prehranu legla, formiranje masnog tijela za zimu, sekreciju voska i proizvodnju pčelinjeg otrova (Laktić i Šekulja, 2008.).

3.2 Vrste meda

Vrste meda određuju se po cvijeću i biljkama s kojeg su pčele sakupljale nektar te prema načinu proizvodnje. U nastavku prikazuju se najzastupljenije vrste meda prema vrsti biljaka te prema konzistenciji:

- Amforin med – med crvenkaste boje, blagog okusa i mirisa, *Amorpha fruticosa* cvijeta početkom lipnja, med je bogat mineralnim sastojcima te djeluje opuštajuće na organizam.
- Bagremov med – med svijetlo žute boje od *Robinia pseudoacacia*, cvijeta sredinom svibnja, pomaže kod stresa i nesаницe, posebno se zbog ugodnog okusa preporuča djeci, sporo kristalizira te je jedan od najcjedenijih vrsta meda.
- Heljdin med – najtamniji od svih cvjetnih vrsta, u RH ga ima u malim količinama, najviše se proizvodi u Sjedinjenim Američkim Državama.
- Kaduljin med – najcjedeniji med u liječenju respiratornih bolesti, jedan od najpoznatijih hrvatskih medova jer se skuplja na velebitskim pašnjacima.
- Kestenov med – tamne boje, prepoznatljivog mirisa i okusa (gorkast), najviše se koristi u liječenju probavnog sustava.
- Lipov med – proziran i bistar, najviše se koristi kod bubrežnih oboljenja.

Prema konzistenciji med se dijeli na nektarni, kremasti i ekspresni med (proizvodnja zabranjena u RH) te med medljikovac (Pčelarsko društvo Ludbreg, 2019.).

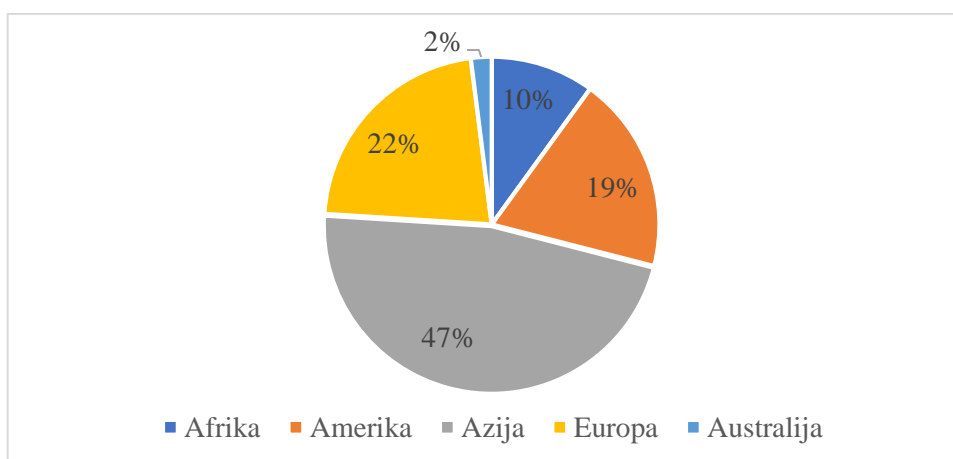
3.3. Tržište meda

3.3.1. Proizvodnja meda u svijetu

Globalno tržište meda pokazuje značajan rast s prognozama koje ukazuju na daljnje povećanje do 2030. godine, potaknuto sve većom potražnjom za prirodnim zaslađivačima, rastućom svijješću o zdravstvenim koristima meda i povećanom potrošnjom organskih proizvoda. Potražnja za organskim medom raste brže od konvencionalnog zbog povećane svijesti o zdravlju, dok prisutnost lažnog meda predstavlja veliki izazov za tržište. Klimatske promjene i gubitak bioraznolikosti negativno utječu na pčelinje zajednice, smanjujući proizvodnju meda. Najveći proizvođači meda na globalnoj razini uključuju nekoliko ključnih zemalja koje dominiraju tržištem zahvaljujući svojim kapacitetima za proizvodnju i izvozu meda. Među njima se posebno ističu:

- Kina je najveći proizvođač meda na svijetu, odgovorna za oko 24 % globalne proizvodnje. Zemlja ima ogromne kapacitete za proizvodnju zahvaljujući svojoj veličini i raznolikim klimatskim uvjetima koji omogućuju uzgoj velikog broja pčelinjih zajednica.
- Turska je drugi najveći proizvođač meda, poznata po svom visokokvalitetnom medu, posebice medu od planinskog cvijeća i kestena. Turska ima dugu tradiciju pčelarstva i veliki broj malih i srednjih proizvođača.
- Argentina je jedan od vodećih izvoznika meda, uz Europu i Sjedinjene Američke Države. Argentinski med je poznat po svojoj kvaliteti i raznolikosti, uključujući med od eukaliptusa i različitog livadskog cvijeća.
- Ukrajina je značajan proizvođač i izvoznik meda, posebno u EU. Ukrajinski med je cijenjen zbog svoje čistoće i kvalitete, a zemlja ima povoljne uvjete za pčelarstvo s bogatim pašnjacima i raznovrsnim biljnim svijetom.
- Sjedinjene Američke Države (SAD) je jedan od glavnih proizvođača meda, posebno poznat po medu od djeteline i lucerne. Kalifornija, Florida i Sjeverna Dakota su među vodećim državama po proizvodnji meda unutar SAD-a.
- Indija je jedan od najvećih proizvođača meda u Aziji, s rastućom industrijom pčelarstva. Indijski med, uključujući med od nema i eukaliptusa, sve je popularniji na domaćem i međunarodnom tržištu (Global Honey Market Outlook, 2023.).

Ovi proizvođači dominiraju tržištem zahvaljujući svojim velikim kapacitetima za proizvodnju, povoljnim klimatskim uvjetima i tradiciji pčelarstva.

Grafikon 1. Proizvodnja meda u svijetu

Izvor: izrada autora prema podacima FAOSTAT-a, 2024.

Prema podacima na Grafikonu 1 Azija je najveći proizvođač meda na globalnoj razini, predvođena Kinom i Indijom. Europa također ima značajnu ulogu u globalnoj proizvodnji meda dok Australija proizvodi najmanje količine meda koje čine tek 1,80 % svjetske proizvodnje. Globalna proizvodnja meda je varirala tijekom posljednjih deset godina, s ukupnim trendom rasta. 2017. godine dostigla je vrhunac s proizvodnjom od približno 1,88 milijuna metričkih tona. Unatoč malom padu u proizvodnji nakon tog vrhunca, svjetska proizvodnja meda ostala je stabilna na visokom nivou. 2022. godine svjetska proizvodnja meda iznosila je oko 1,83 milijuna metričkih tona, što je malo manje od rekordne 2017. godine. Različite regije svijeta doprinose globalnoj proizvodnji meda, a tržište nastavlja rasti potaknuto potražnjom za prirodnim i organskim proizvodima. U sljedećim godinama, očekuje se daljnji rast zahvaljujući inovacijama u pčelarstvu i povećanoj svijesti o zdravstvenim prednostima meda (CBI, Market information, 2022.).

3.3.2. Proizvodnja meda u Europskoj uniji

Europska unija (EU) je značajan proizvođač meda, s ukupnom proizvodnjom od oko 240.000 tona u 2022. godini, što predstavlja povećanje od oko 7 % u odnosu na 2021. godinu. Najveći proizvođači meda unutar EU su Španjolska, Rumunjska, Mađarska, Njemačka, Italija, Grčka, Francuska i Poljska, koje zajedno čine većinu proizvodnje. Španjolska predvodi s proizvodnjom od preko 30.000 tona godišnje, dok Rumunjska i Mađarska također značajno doprinose. Iako EU proizvodi velike količine meda, ne proizvodi dovoljno da pokrije potražnju na svom tržištu, te stoga uvozi značajne količine meda iz trećih zemalja. U 2023. godini, uvoz meda u EU je značajno smanjen u odnosu na prethodnu godinu, što je posljedica različitih čimbenika uključujući klimatske promjene i tržišne fluktuacije (European Commission, Agriculture and rural development 2024.).

Pčelarstvo u EU se suočava s izazovima poput bolesti pčela, promjena u okolišu i potreba za modernizacijom tehnika pčelarstva. Kako bi podržala sektor, EU financira nacionalne programe za pčelarstvo, koji uključuju mjere poput tehničke pomoći, borbe protiv bolesti, istraživanja i unapređenja kvalitete proizvoda. Za razdoblje 2020. – 2022. godine, izdvojeno je 240 milijuna eura za ove programe, s ciljem održivog razvoja pčelarstva i povećanja proizvodnje meda (Europski parlament, 2018.). Sve ove inicijative imaju za cilj ne samo povećanje proizvodnje meda već i očuvanje zdravlja pčela koje su ključne za poljoprivredu i ekosustave širom Europe.

Tablica 1. Proizvodnja meda u EU u razdoblju od 2012. do 2022. godine

Godina	Količina (t)
2012.	189 293,42
2013.	206 367,39
2014.	202 045,74
2015.	250 102,76
2016.	224 226,38
2017.	240 300,84
2018.	250 048,16
2019.	227 252,45
2020.	235 540,03
2021.	225 895,20
2022.	240 288,80

Izvor: izrada autora prema podacima FAOSTAT-a, 2024.

Podaci u Tablici 1 prikazuju proizvodnju meda u tonama, kroz razdoblje od 2012. do 2022. godine u EU. Vidljivo je povećanje proizvodnje meda, najveći porast proizvodnje se dogodio u 2015. godini.

3.3.3. Proizvodnja meda u Republici Hrvatskoj

U Republici Hrvatskoj prema podacima FAOSTAT-a (2024.) proizvodnja meda u RH u posljednjih deset godina varira te se najveći porast proizvodnje uočava od 2012. do 2015. godine (Tablica 2).

Tablica 2. Proizvodnja meda u RH u razdoblju od 2012. do 2022. godine

Godina	Količina (t)
2012.	6887
2013.	8992
2014.	6269
2015.	11477
2016.	8677
2017.	8128

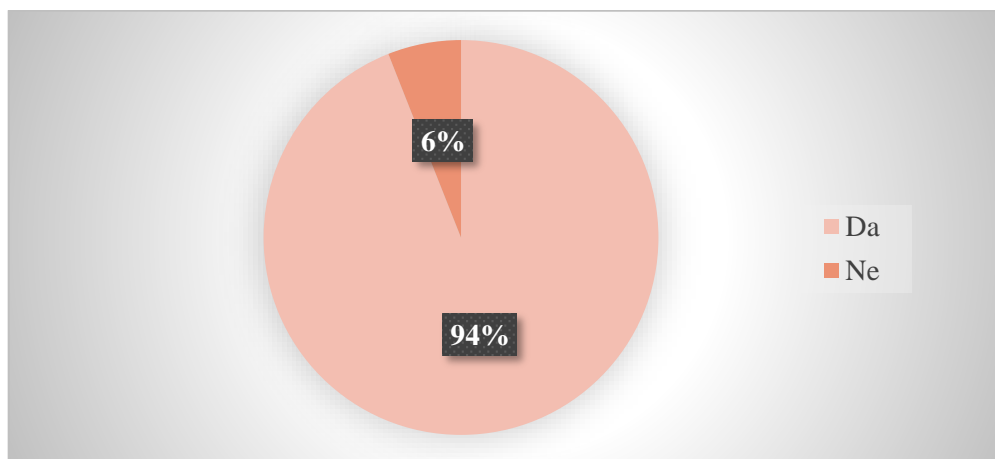
2018.	7440
2019.	8373
2020.	6657
2021.	4417
2022.	8295

Izvor: izrada autora prema podacima FAOSTAT-a (2024.), i Ministarstva poljoprivrede (2021.;2022.)

Po proizvodnji meda u EU, Republika Hrvatska uz Italiju pripada u skupinu zemalja koje proizvode od 5.000 do 10.000 t godišnje dok su najveći proizvođači meda od preko 20.000 t godišnje Njemačka, Mađarska i Španjolska (FAOSTAT, 2024.).

3.4. Rezultati anketnog istraživanja

Za potrebe pisanja Završnog rada, osmišljeno je i provedeno anketno istraživanje kako bi se ispitale preferencije potrošača prema medu i pčelinjim proizvodima. U nastavku slijedi prikaz pitanja i pojašnjenje rezultata.

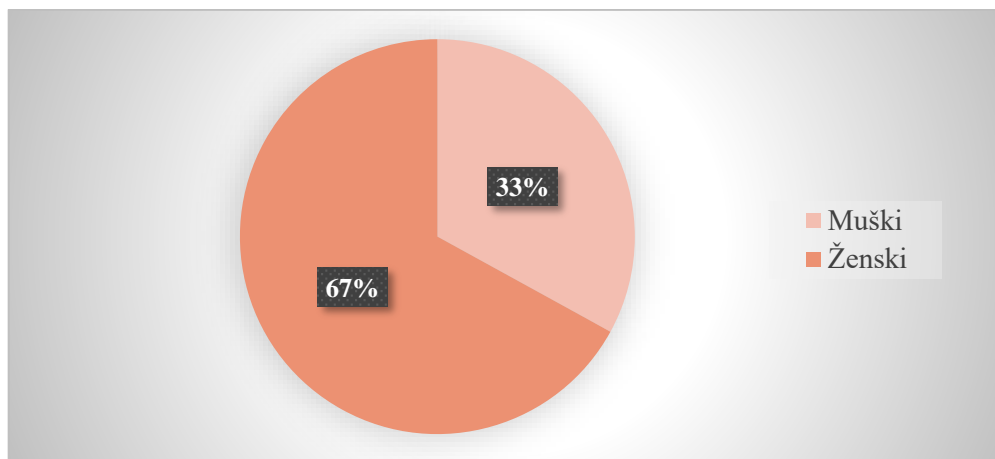

Grafikon 2. Distribucija odgovora ispitanika prema konzumaciji meda

Izvor: autor

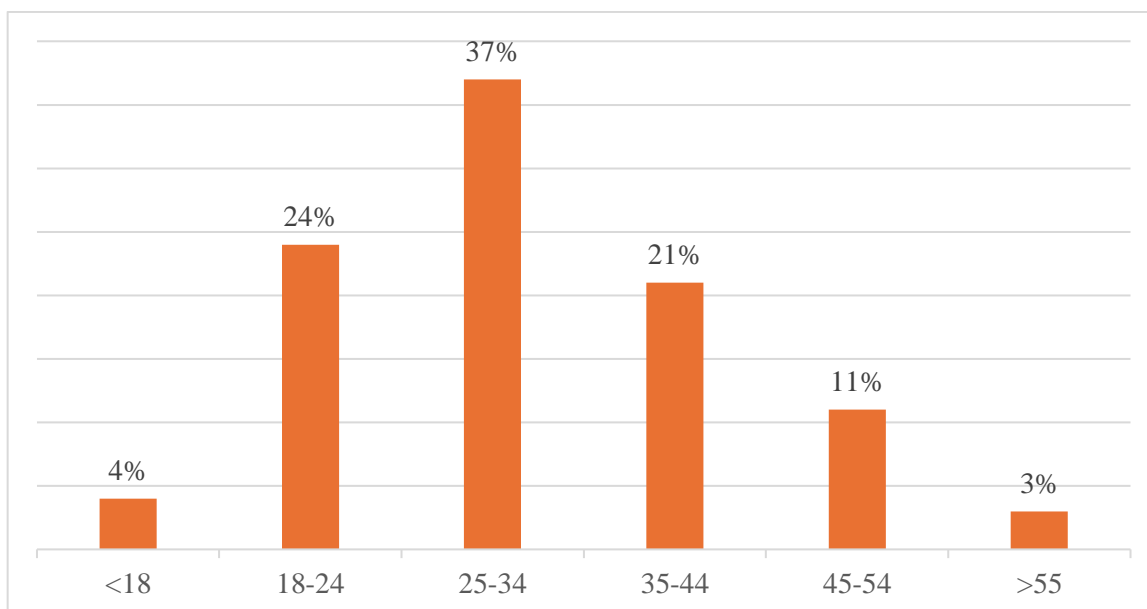
Prema podacima iz Grafikona 2 vidljivo je da 94 % ispitanika konzumira med dok se svega 6 % ispitanika izjasnilo da ne konzumira med i pčelinje proizvode. Svega jedan ispitanik se izjasnilo da ima alergijsku reakciju ili druge zdravstvene tegobe prilikom konzumacije meda te je izostavljen iz daljnjeg istraživanja.

Kenjeric D. i sur. (2016.) također su proveli istraživanje (N = 111) o konzumaciji meda, te su rezultati pokazivali da 86 % ispitanika konzumira med, dok preostalih 14 % ne konzumira med. Njihovi rezultati, u usporedbi sa našim istraživanjem prikazuju da se na većem broju ispitanika smanjuje postotak konzumacije meda.

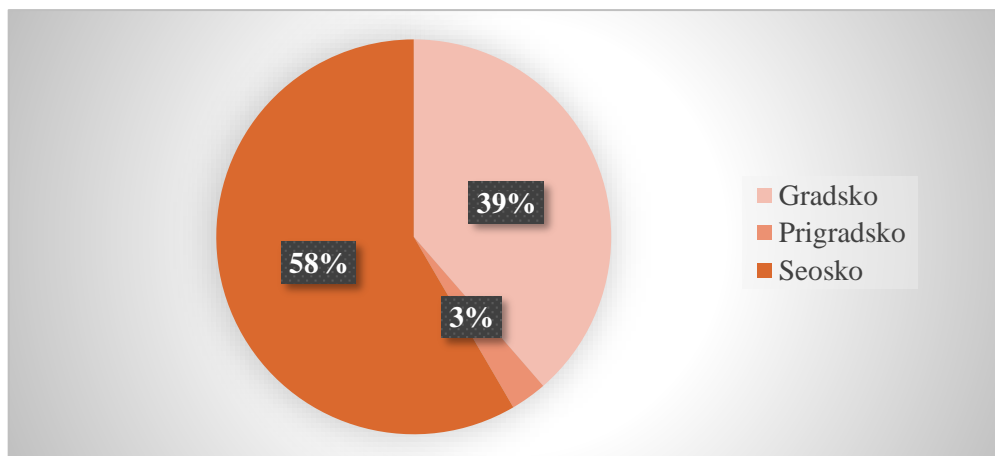
Grafikon 3. Distribucija odgovora ispitanika prema spolu

Izvor: autor

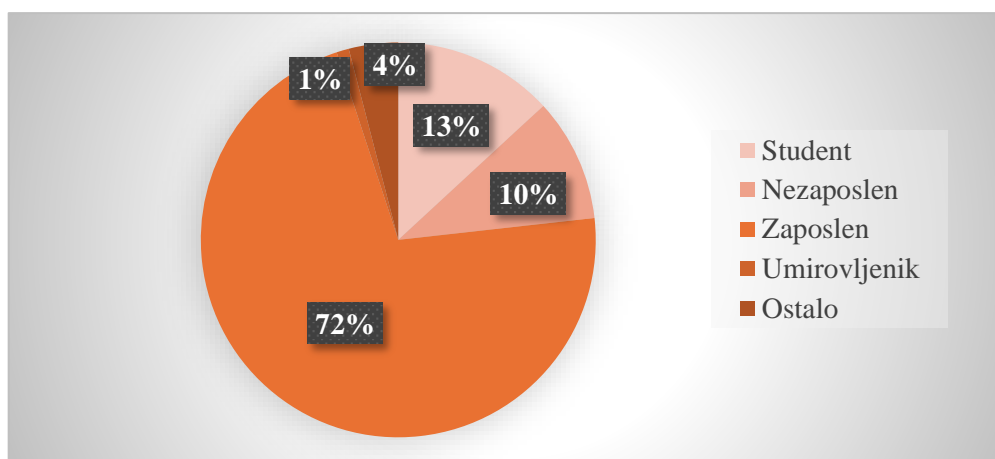
Grafikon 4. Distribucija odgovora ispitanika prema dobi

Izvor: autor

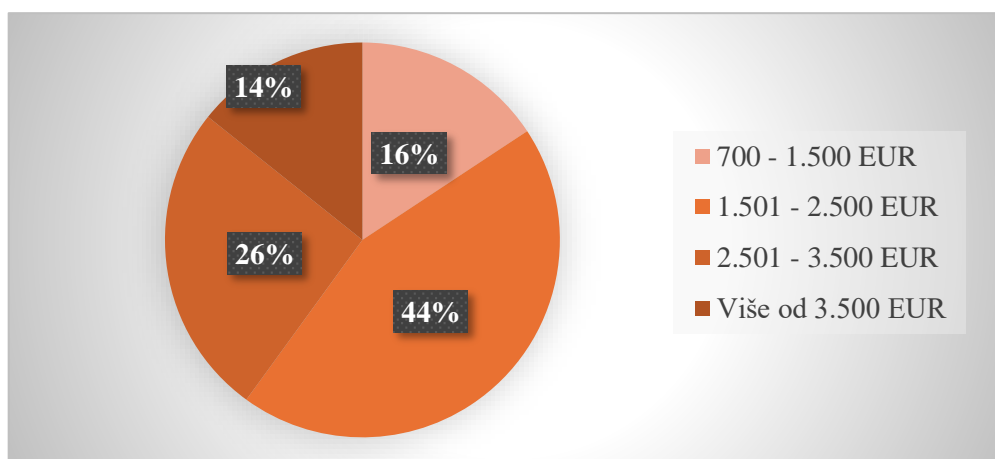
Grafikon 5. Distribucija odgovora ispitanika prema mjestu stanovanja

Izvor: autor

Grafikon 6. Distribucija odgovora ispitanika prema zanimanju

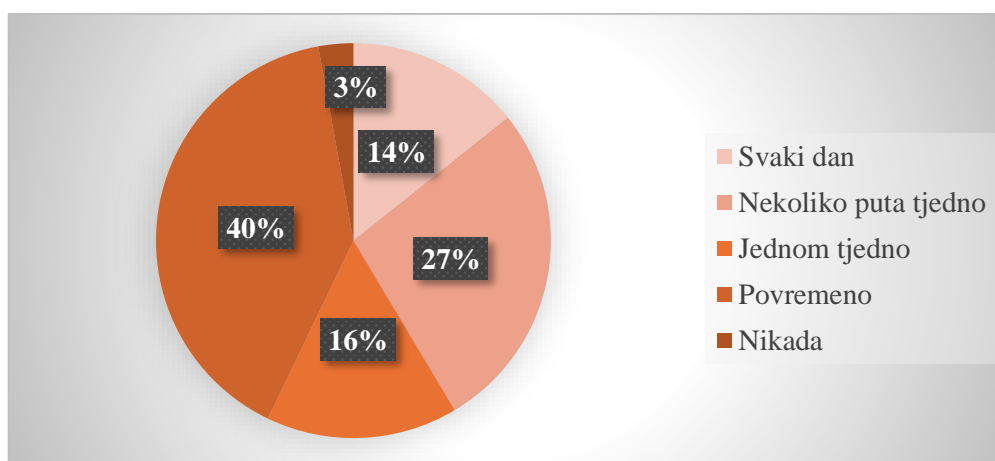
Izvor: autor

Grafikon 7. Distribucija odgovora ispitanika o mjesečnim (neto) prihodima kućanstva

Izvor: autor

Prema podacima na Grafikonima 3 do 7 sa sociodemografskog gledišta, uzorak se sastojao od muškaraca (33 %) i žena (67 %), starosna dob je raširena te se kreće od onih koji nemaju navršenih 18 godina, te do onih koji imaju navršenih iznad 55 godina. No, najveći postotak ispitanika je u dobnoj skupini od 18 do 34 godine (61 %). Najveći broj ispitanika dolazi iz seoskog (58 %) i gradskog područja (39 %), sa završenom srednjom školom (53 %) i fakultetom (27 %). Iz Grafikona 6 možemo zaključiti da je većina ispitanika zaposlena njih 72 %, 10 % ispitanika je nezaposleno, a njih 13 % se izjasnilo da još studira. Broj ispitanika koji ima mjesečne prihode kućanstva u razredu od 1.501 – 2.500 EUR je 44 %, te se najveći dio ispitanika nalazi u ovom dohodovnom razredu.

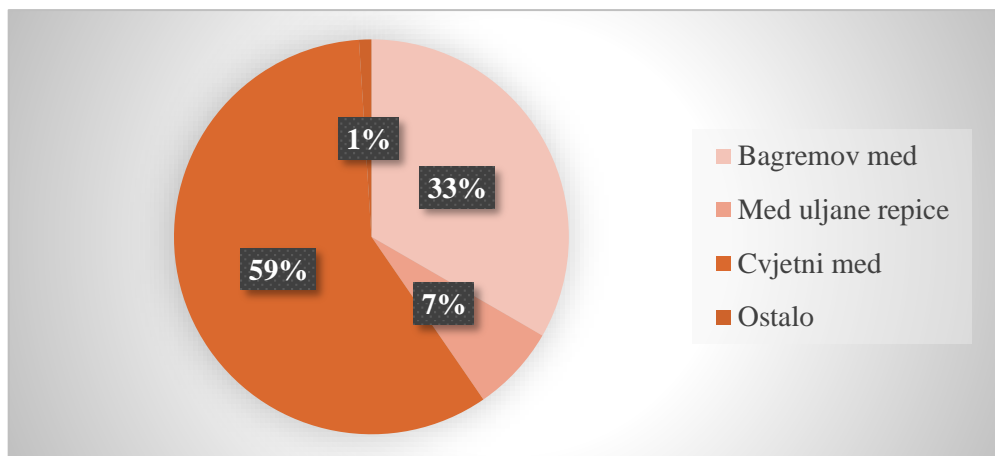

Grafikon 8. Distribucija odgovora ispitanika o učestalosti konzumiranja meda i/ili pčelinjih proizvoda

Izvor: autor

Najviše ispitanika med ili pčelinje proizvode konzumira povremeno (40 %), dok su se 3 % ispitanika izjasnilo da nikada ne konzumira med ili pčelinje proizvode (Grafikon 8).

Vida i Feketene Ferenczi (2022.) provele su istraživanje u Mađarskoj, te je gledajući učestalost konzumiranja meda, utvrđeno da većina anketiranih ispitanika konzumira med nekoliko puta mjesečno (29,8 %), zatim ih slijede ispitanici koji med konzumiraju na tjednoj bazi (22,9 %). Uspoređujući rezultate, možemo zaključiti da većina ispitanika med ili pčelinje proizvode konzumiraju povremeno zatim tjedno.

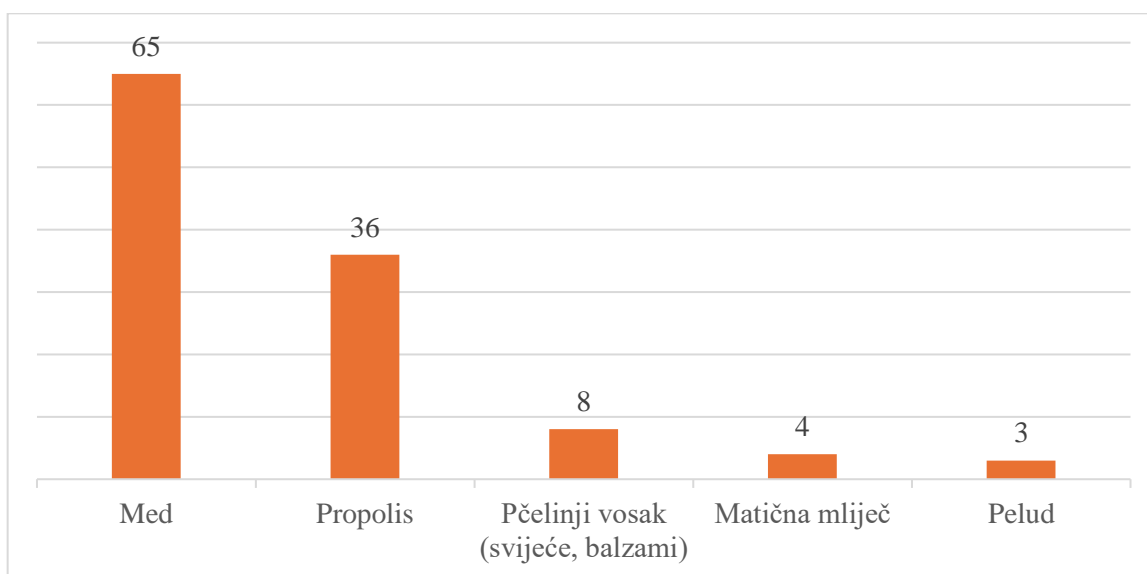

Grafikon 9. Distribucija odgovora ispitanika o vrsti meda koju najčešće konzumiraju

Izvor: autor

Istraživanje je pokazalo kako najviše ispitanika kupuje cvjetni (59 %), zatim bagremov med (33 %). Na trećem mjesto po učestalosti korištenja nalazi se med uljane repice (7 %) (Grafikon 9). Iako u Hrvatskoj postoji više vrsta meda, u ovom istraživanju ispitanici najviše konzumiraju samo 3 vrste, ali su te vrste karakteristične za područje Slavonije, na kojem je provedeno istraživanje.

Slično istraživanje provela je i Špoljarić (2010.), te su rezultati njezinog istraživanja pokazali da većina ispitanika kupuje cvjetni med (36 %), te bagremov med (27 %).

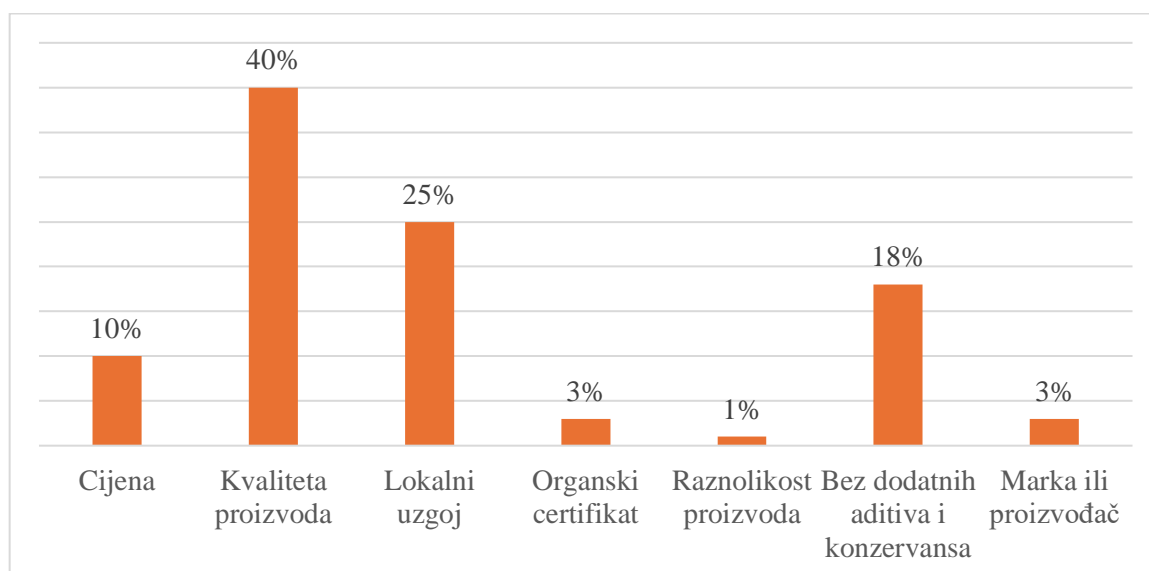
Grafikon 10. Distribucija odgovora ispitanika o vrsti pčelinjih proizvoda koje redovito konzumiraju

Izvor: autor

Prema podacima iz Grafikona 10 vidljivo je da najviše ispitanika od pčelinjih proizvoda redovito konzumira med njih 65, slijedi ga propolis (31 ispitanik) te pčelinji vosak (8 ispitanika). Broj ispitanika ne odgovara (N=70) jer su ispitanici imali mogućnost višestrukog odabira na postavljeno pitanje. Tek nekolicina ispitanika redovito konzumira matičnu mliječ te pelud, što ukazuje da ljudi nisu dovoljno informirani o dobrobitima ostalih pčelinjih proizvoda.

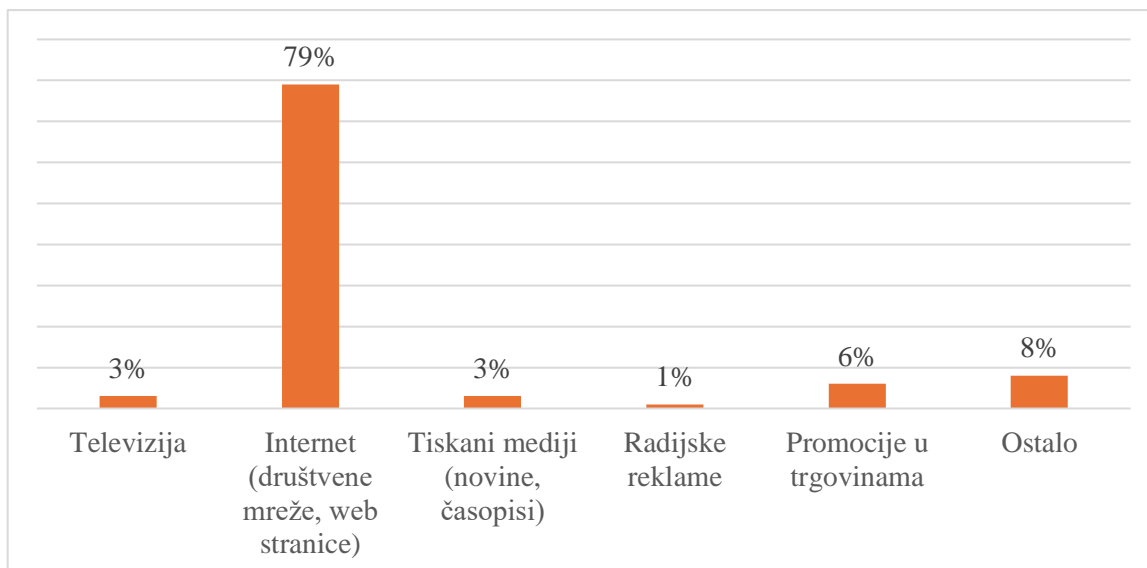
Prema istraživanju Ioniță-Mîndrican i sur. (2022.) u Rumunjskoj, osim meda, ispitanici su najviše konzumirali propolis (44,2 %) te matičnu mliječ, njih čak 29,2 %.

O kupovini svakog proizvoda ovise mnogi faktori. U ovom istraživanju htjeli smo doći do spoznaje koji faktori najviše utječu na odabir meda ili pčelinjih proizvoda. Faktori koji su se pokazali najznačajnijim pri odabiru meda ili pčelinjeg proizvoda je kvaliteta istih (40 %), lokalni uzgoj meda ili pčelinjih proizvoda (25 %), te da su proizvodi bez dodatnih aditiva i konzervansa (18 %), dok su se cijena, organski certifikat i marka proizvoda pokazali manje važnim faktorima za potrošače. Uspoređujući pitanja provedenog istraživanja s istraživanjem Vida i Feketene Ferenczi (2022.) pronašli smo sličnosti u navikama kupnje meda. U istraživanju spomenutih autora kvaliteta meda tj. njegovo podrijetlo bilo je također najvažniji faktor pri odabiru meda ili pčelinjih proizvoda.

Grafikon 11. Distribucija odgovora ispitanika o faktorima koji su im najbitniji pri odabiru meda ili pčelinjih proizvoda

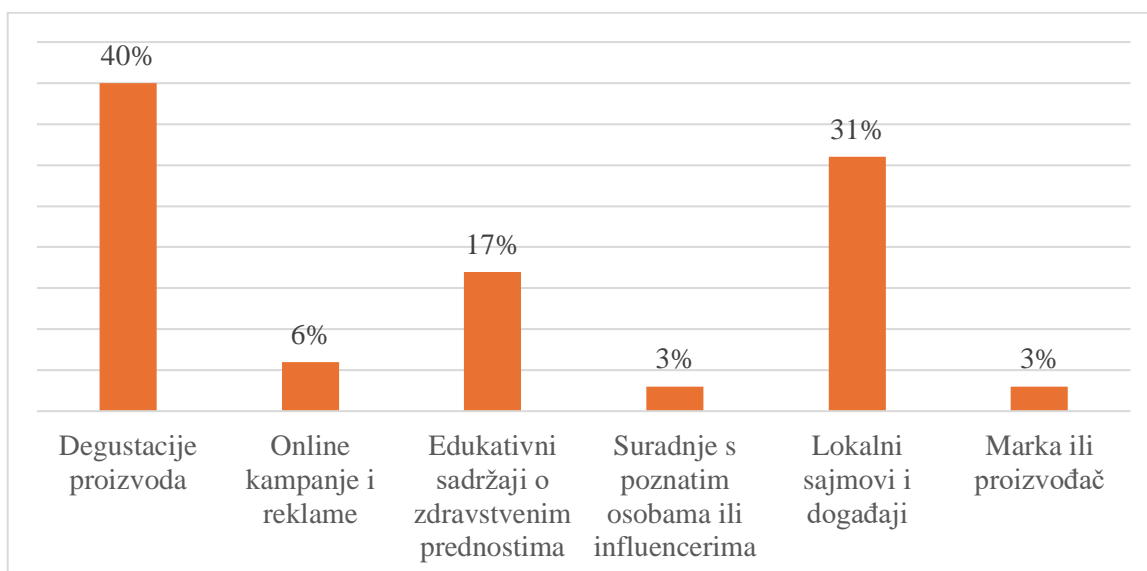
Izvor: autor

Grafikon 12. Distribucija odgovora ispitanika o najčešćim kanalima koje koriste za informiranje o promocijama vezanim za med i pčelinje proizvode

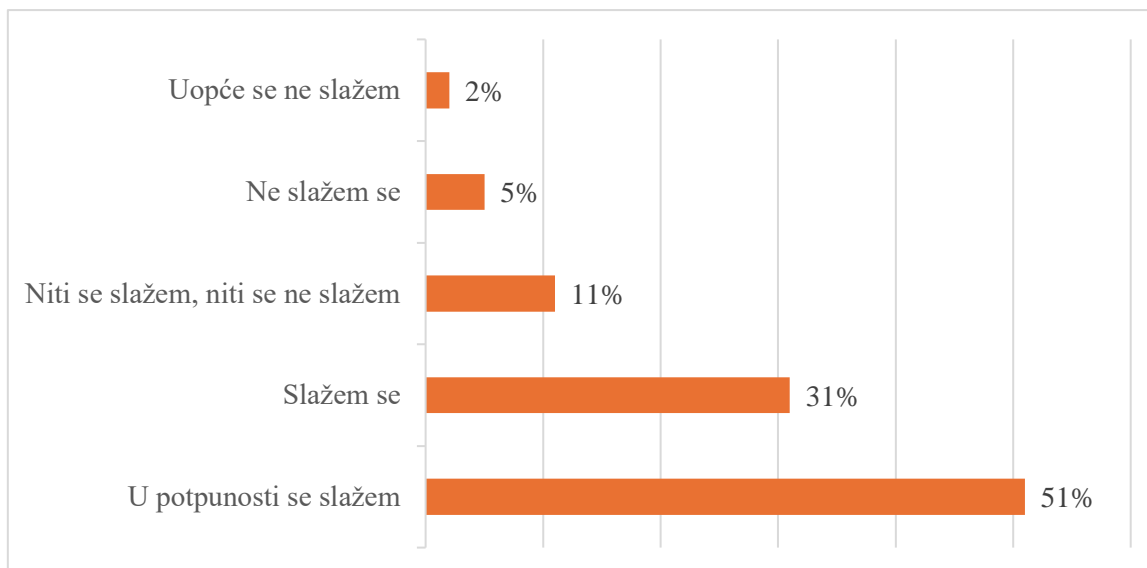
Izvor: autor

Prema podacima iz Grafikona 12 vidljivo je da ispitanici za informiranje o promocijama o medu i pčelinjim proizvodima najčešće koriste internet (društvene mreže, web stranice) njih čak 79 %, što je bilo očekivano jer društvene mreže uvelike pridonose promociji proizvoda.

Grafikon 13. Distribucija odgovora ispitanika o vrsti promocija koje smatraju najprivlačnijima ili najučinkovitijima za promociju meda i pčelinjih proizvoda

Izvor: autor

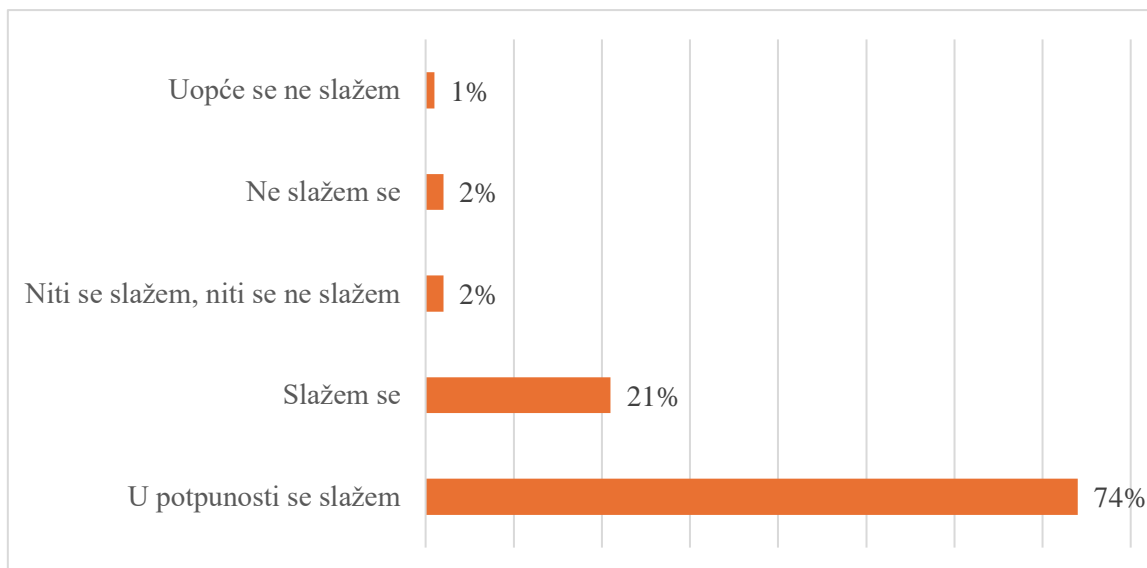

Grafikon 14. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Med je važan sastojak u mom svakodnevnom prehranbenom režimu.“

Izvor: autor

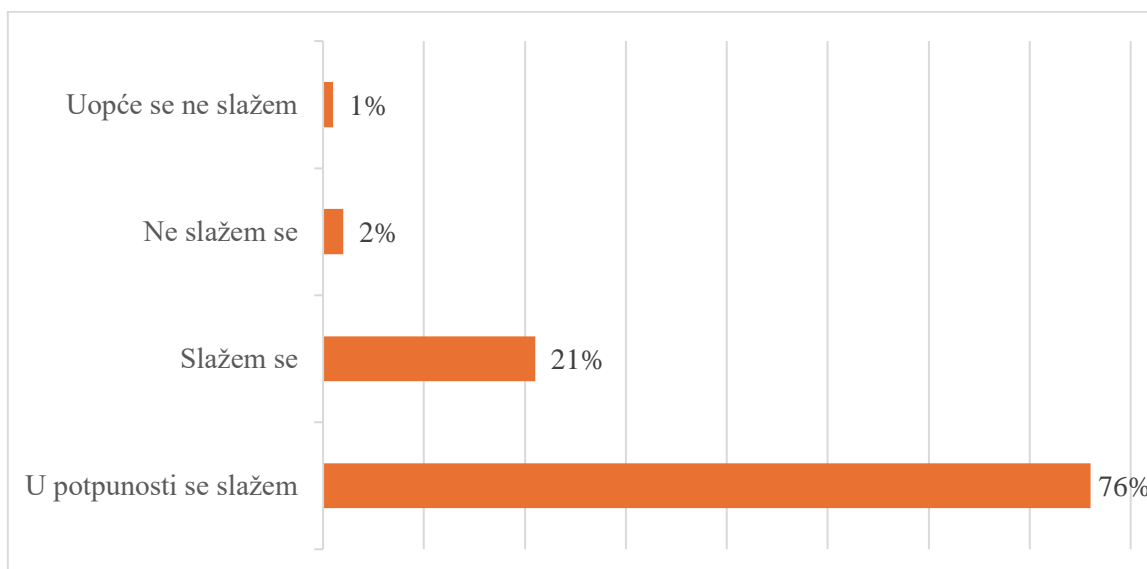
Kako bi bili konkurentni na tržištu potrebno je svoje proizvode promovirati na različite načine. Potrošačima je važno, što je vidljivo prema podacima iz Grafikona 13 degustirati proizvode (40 %) prije same kupnje. Jedan od vrsti promocije je pojavljivanje na lokalnim sajmovima i događajima (31 %) koje potrošači također smatraju među najučinkovitije vrste promocije meda ili pčelinjih proizvoda.

Za tvrdnje kojima je trebalo evaluirati pojedine čimbenike vezane za konzumaciju, promociju i kupnju meda korištena je Likertova skala s pet razina, gdje je 1 uopće se ne slažem s ponuđenom tvrdnjom, a 5 u potpunosti se slažem s ponuđenom tvrdnjom. Na temelju rezultata prikazanih na Grafikonu 14 51 % ispitanika u potpunosti se slaže i njih 31 % se slaže s tvrdnjom „Med je važan sastojak u mom svakodnevnom prehranbenom režimu“ dok se svega 5 % ispitanika ne slaže s ponuđenim tvrdnjom. Također prema podacima prikazanim na Grafikonu 15 više od polovine ispitanika njih 74 % najvećom ocijenim 5 (u potpunosti se slažem) označilo je tvrdnju „Preferiram kupovati lokalno proizvedeni med“ dok se svega 2 % ispitanika ne slaže s ponuđenom tvrdnjom.

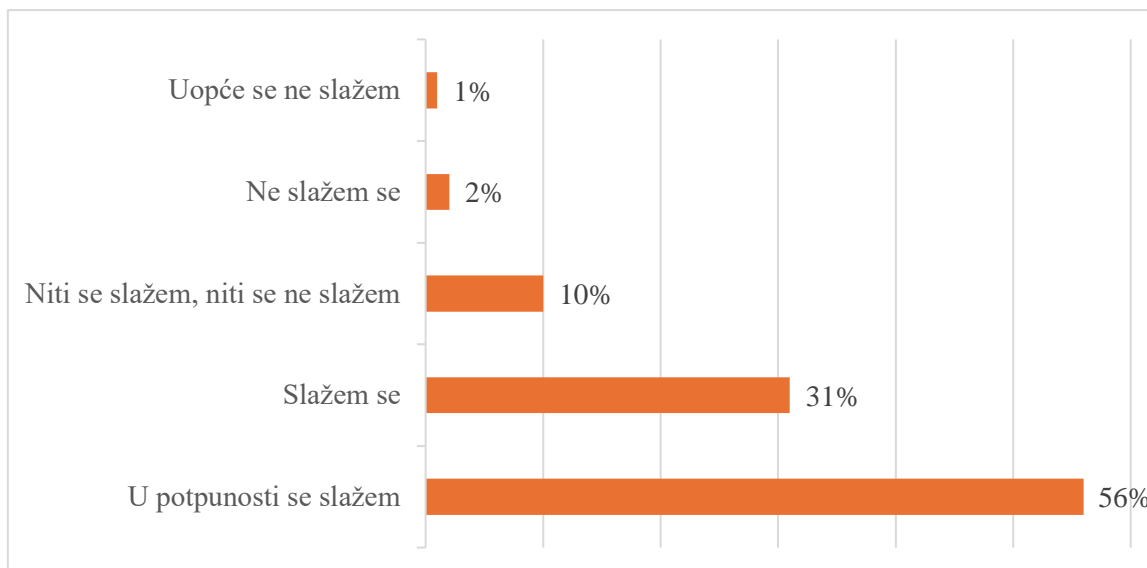
Grafikon 15. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Preferiram kupovati lokalno proizvedeni med.“

Izvor: autor

Grafikon 16. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Cijenim organski uzgojen med i pčelinje proizvode.“

Izvor: autor

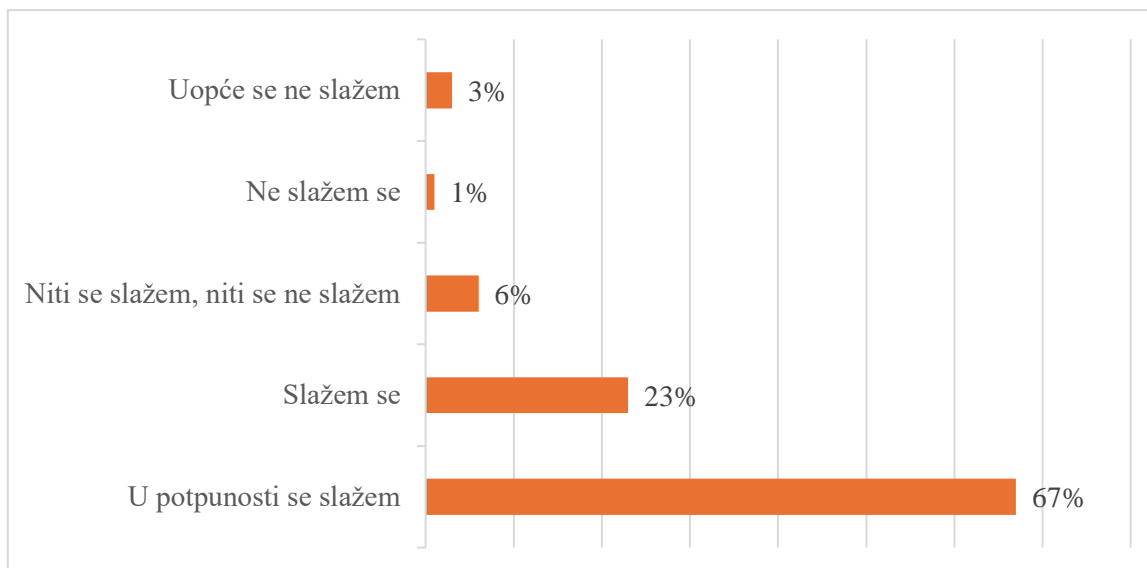
Grafikon 17. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Pčelinji proizvodi poput matične mliječi ili propolisa su mi važni za zdravlje.“

Izvor: autor

Na temelju prikazanih rezultata na Grafikonu 16 76 % ispitanika se u potpunosti slaže i 21 % se slaže sa tvrdnjom „Cijenim organski uzgojen med i pčelinje proizvode“, te se 3 % ispitanika ne slaže sa ponuđenom tvrdnjom. Prema podacima na Grafikonu 17 više od polovine ispitanika, 56 % se u potpunosti slaže sa tvrdnjom: „Pčelinji proizvodi poput matične mliječi ili propolisa su mi važni za zdravlje“, 31 % ispitanika se slaže te se 10 % ispitanika niti slaže, niti ne slaže sa ponuđenom tvrdnjom.

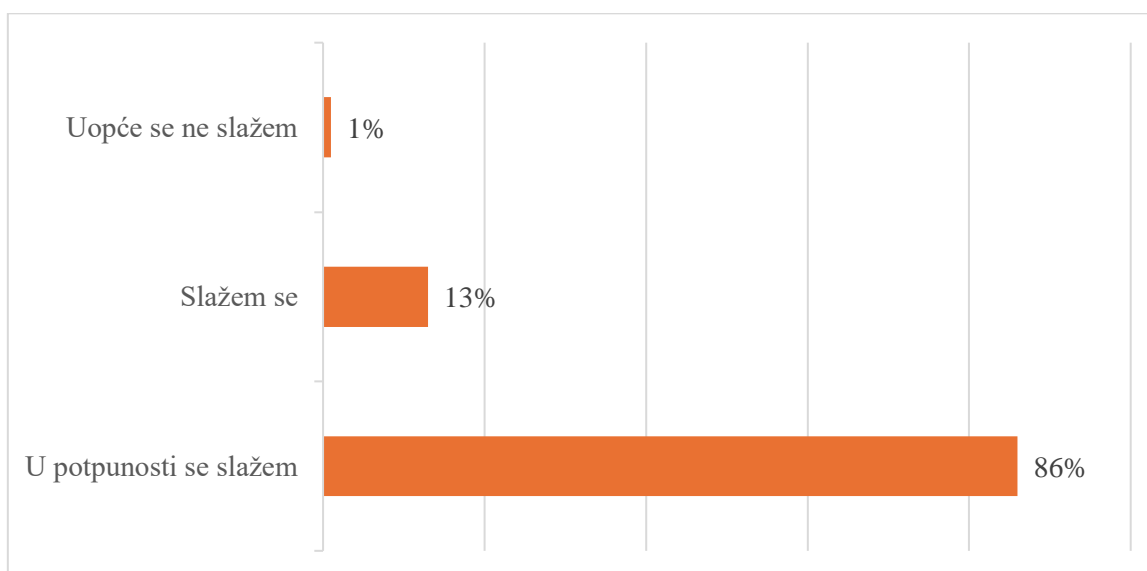
Podaci na Grafikonu 18 prikazuju da se 67 % ispitanika u potpunosti slaže, 23 % ispitanika se slaže, 6 % ispitanika niti se slaže, niti se ne slaže sa tvrdnjom „Pri kupovini meda, važno mi je da proizvod bude bez dodanih konzervansa ili aditiva“, dok se njih 3 % uopće ne slaže.

Prema podacima na Grafikonu 19 većina ispitanika, 86 % se u potpunosti slaže, 13 % se slaže, 1 % ispitanike se uopće ne slaže sa tvrdnjom „Smatram da je važno podržavati pčelare i pčelinju industriju“.

Grafikon 18. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Pri kupovini meda, važno mi je da proizvod bude bez dodanih konzervansa ili aditiva.“

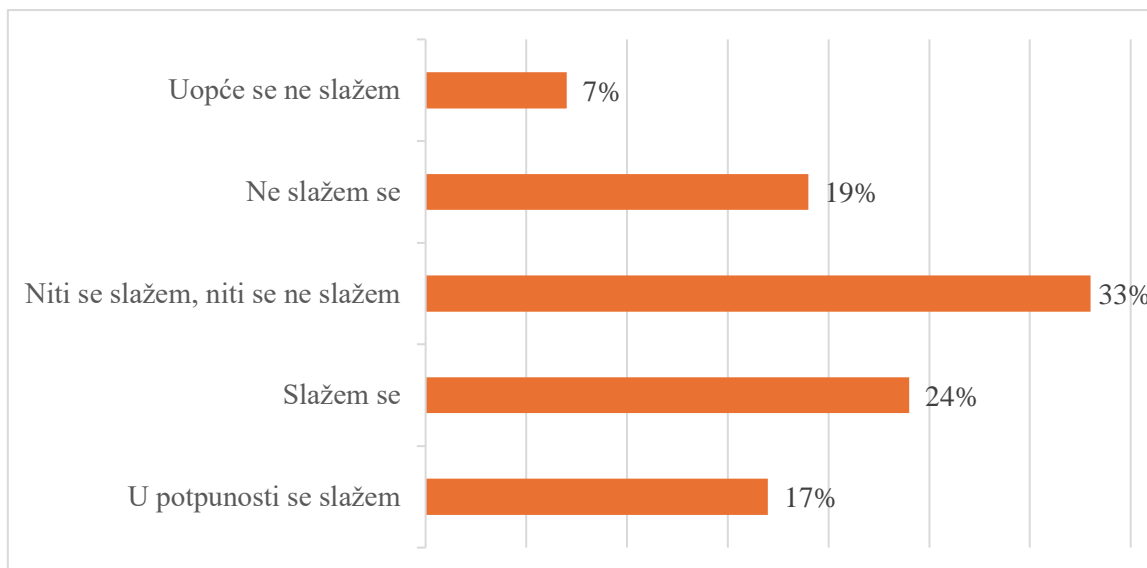
Izvor: autor

Grafikon 19. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Smatram da je važno podržavati pčelare i pčelinju industriju.“

Izvor: autor

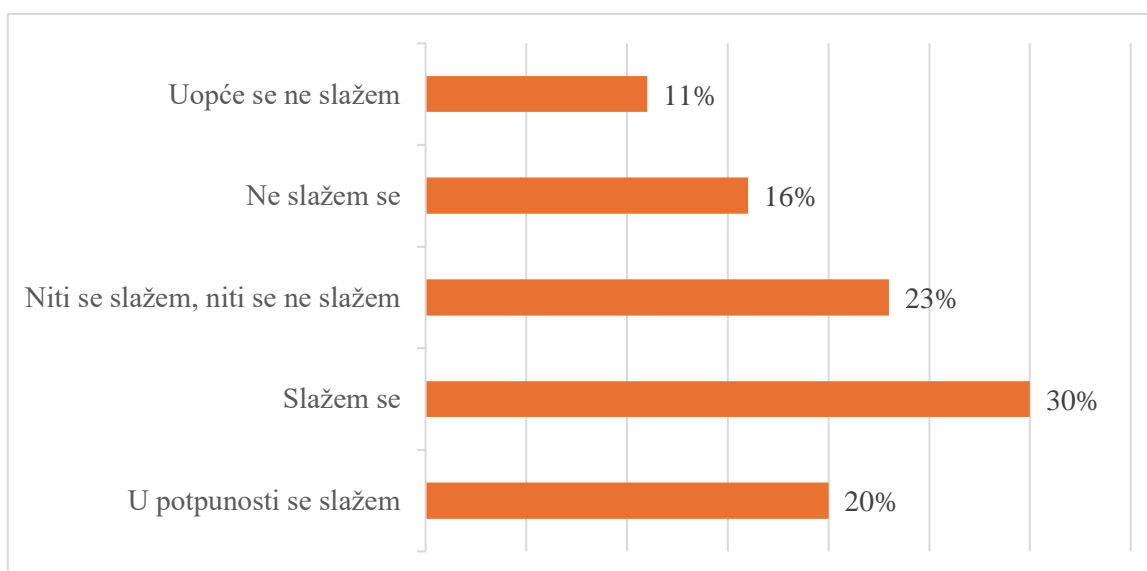
Prema podacima na Grafikonu 19 većina ispitanika, 86 % se u potpunosti slaže, 13 % se slaže, 1 % ispitanike se uopće ne slaže sa tvrdnjom „Smatram da je važno podržavati pčelare i pčelinju industriju“.

Grafikon 20. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Pri kupovini meda, važna mi je ambalaža proizvoda.“

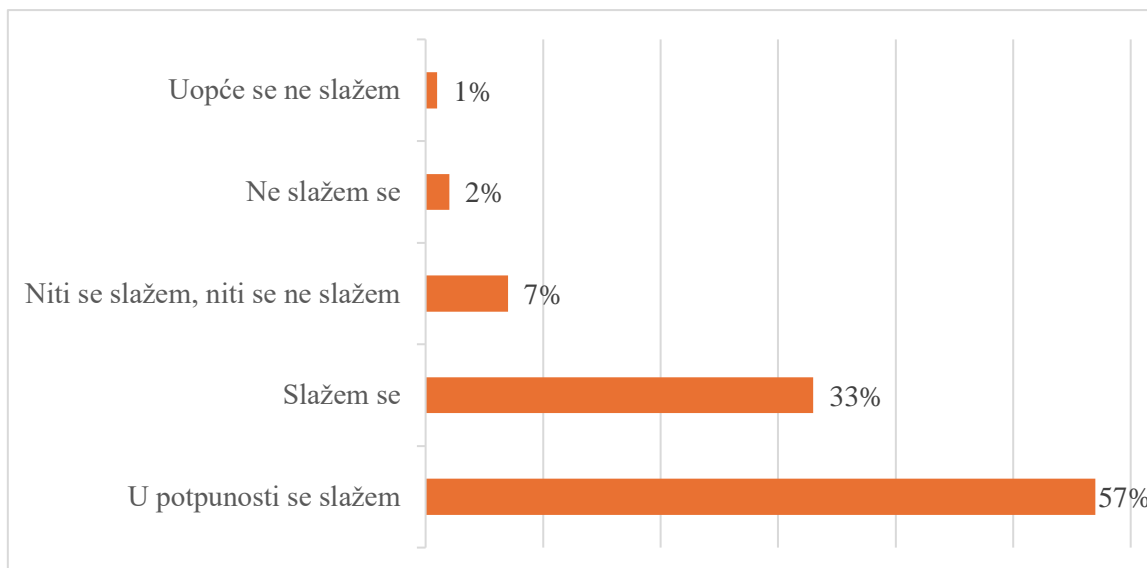
Izvor: autor

Prema podacima na Grafikonu 20 vidljivo je da ispitanici imaju podijeljena mišljenja vezano za tvrdnju: „Pri kupovini meda, važna mi je ambalaža proizvoda“, najveći broj ispitanika 33 % niti se slaže, niti se ne slaže, 24 % ispitanika se slaže, 19 % se ne slaže, 17 % ispitanika se u potpunosti slaže te se njih 7 % uopće ne slaže sa ponuđenom tvrdnjom.

Grafikon 21. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Smatram da su trenutne marketinške strategije dovoljno učinkovite u promociji meda i pčelinjih proizvoda.“

Izvor: autor

Grafikon 22. Deskriptivni statistički pokazatelji stavova potrošača prema tvrdnji „Promocija značajno utječe na podizanje svijesti potrošača o zdravstvenim i nutritivnim prednostima konzumacije meda i pčelinjih proizvoda.“

Izvor: autor

Na temelju rezultata prikazanih na Grafikonu 21 najveći broj ispitanika 30 % se slaže sa ponuđenom tvrdnjom, dok se njih 16 % ne slaže te 11 % ispitanika uopće ne slaže sa tvrdnjom. Većina ispitanika 57 %, prema podacima iz Grafikona 22 se u potpunosti slaže sa tvrdnjom: „Promocija značajno utječe na podizanje svijesti potrošača o zdravstvenim i nutritivnim prednostima konzumacije meda i pčelinjih proizvoda“, 33 % se slaže, 7 % ispitanika niti se slaže, niti se ne slaže te se 2 % ispitanika ne slaže s ponuđenom tvrdnjom.

4. ZAKLJUČAK

Med je izuzetno vrijedna i ljekovita supstanca koju proizvode medonosne pčele, a njegovim brojni korisni sastojci čine ga ne samo hranjivim, već i učinkovitim prirodnim lijekom. Bogatstvo hranjivih tvari, kao i antibakterijska, antivirusna i antigljivična svojstva, čine med nezamjenjivim u svakodnevnoj prehrani i apiterapiji. Uz to, pčele igraju ključnu ulogu u očuvanju ekosistema kroz oprašivanje biljaka. Svaka vrsta meda ima svoje specifične karakteristike, od boje i okusa do ljekovitih svojstava, što ih čini ne samo ukusnim, već i korisnim za zdravlje. Globalno tržište meda doživljava značajan rast, potaknut sve većom potražnjom za prirodnim zaslađivačima i organskim proizvodima, kao i sve većom sviješću o zdravstvenim prednostima meda. Međutim, tržište se suočava s izazovima, poput prisutnosti lažnog meda i negativnih utjecaja klimatskih promjena na pčelinje zajednice. Ključni globalni proizvođači, poput Kine, Turske, Argentine, Ukrajine, SAD-a i Indije. Europska unija je značajan proizvođač meda, s vodećim zemljama poput Španjolske, Rumunjske i Mađarske koje čine većinu proizvodnje. Kako bi podržala pčelarstvo, EU financira nacionalne programe usmjerene na tehničku pomoć, borbu protiv bolesti i unapređenje kvalitete proizvoda. Ove inicijative imaju za cilj ne samo povećanje proizvodnje meda, već i očuvanje zdravlja pčela, koje su ključne za poljoprivredu i ekosustave u Europi.

Provedeno anketno istraživanje pokazalo je visoku razinu konzumacije meda među ispitanicima, s 94 % njih koji redovito koriste med i pčelinje proizvode. Ovi rezultati ukazuju na značajnu prisutnost meda u prehrambenim navikama potrošača. Većina ispitanika dolazi iz seoskog i gradskog područja, s različitim obrazovnim i dohodovnim razinama. Usporedba s prethodnim istraživanjima pokazuje slične trendove u konzumaciji meda, pri čemu se cvjetni med najčešće kupuje. Iako postoji raznovrsnost vrsta meda u Hrvatskoj, ovo istraživanje pokazuje da se potrošači u Slavoniji uglavnom odlučuju za nekoliko specifičnih vrsta, što može odražavati regionalne preference i dostupnost. Istraživanje je pokazalo da većina ispitanika redovito konzumira med, dok su propolis i pčelinji vosak manje zastupljeni, a matična mliječ i pelud su rijetko uvršteni u prehranu, što ukazuje na nedovoljnu informiranost o njihovim dobrobitima.

5. POPIS LITERATURE

1. CBI, Market information (2024.). What is the demand for honey on the European market? [Online] Dostupno na: <https://www.cbi.eu/market-information/honey/what-demand> (datum pristupa: 20.06.2024.)
2. Europski parlament (2018.). Izvješće o mogućnostima i izazovima za pčelarski sektor EU-a, [Online] Dostupno na: https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-8-2018-0014_HR.html (datum pristupa: 10.06.2024.)
3. European Commission, Agriculture and rural development (2024.). Short-term outlook of agricultural markets: uncertainty remains a constant feature of EU farming, [Online] Dostupno na: https://agriculture.ec.europa.eu/news/short-term-outlook-agricultural-markets-uncertainty-remains-constant-feature-eu-farming-2024-05-03_en, (datum pristupa: 21.06.2024.)
4. FAOSTAT (2024.). Value of Agricultural Production [Online] Dostupno na: <https://www.fao.org/faostat/en/#home> (datum pristupa: 20.06.2024.)
5. Global Honey Market Outlook (2023.). Expert market research. [Online] Dostupno na: <https://www.expertmarketresearch.com/reports/honey-market> (datum pristupa: 20.06.2024.)
6. Hrvatska poljoprivredna-šumarska savjetodavna služba (2018.). Koraci do uspješnog pčelara. [Online] Dostupno na: <https://www.savjetodavna.hr/product/koraci-do-uspjesnog-pcelara/>, (datum pristupa: 12.06.2024.)
7. Ioniță-Mîndrican, C.B., i sur. (2022.). Honey and Other Beekeeping Products Intake among the Romanian Population and Their Therapeutic Use. *Applied Sciences*, 12 (19): 9649.
8. Kenjeric, D. i sur. (2016.). Med u prehrani odrasle populacije: koliko često i zašto se konzumira?. Book of abstracts of the 9th International Scientific and Professional Conference WITH FOOD TO HEALTH / Šubarić, Drago; Jašić, Midhat (ur.). Osijek: Tuzla: Prehrambeno tehnološki fakultet Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; Farmaceutski fakultet Univerziteta u Tuzli, str. 42-42.
9. Laktić, Z., Šekulja, D. (2008.). *Suvremeno pčelarstvo*. Nakladni zavod globus, Zagreb, 488.
10. Ministarstvo poljoprivrede (2015.). Pravilnik o medu NN 53/2015. [Online] Dostupno na: https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/2015_05_53_1029.html (datum pristupa: 12.06.2024.)

11. Ministarstvo poljoprivrede (2022.). Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2021. godini. [Online] Dostupno na https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2122022ZelenoIzvjesce_2021.pdf (datum pristupa: 17.07.2024.)
12. Ministarstvo poljoprivrede (2023.). Godišnje izvješće o stanju poljoprivrede u 2022. godini. [Online] Dostupno na https://poljoprivreda.gov.hr/UserDocsImages/dokumenti/poljoprivredna_politika/zeleno_izvjesce/2023_11_16%20Zeleno%20izvje%C5%A1%C4%87e%202022%20web.pdf (datum pristupa: 17.07.2024.)
13. Petrović, R. (2018.). Značaj meda u prehrani. [Online] Dostupno na: <https://radovanpetrovic.com/znacaj-meda-u-prehrani/> (datum pristupa: 13.06.2024.)
14. Pčelarsko društvo Ludbreg (2019.). Vrste meda. [Online] Dostupno na: <https://upddl.hr/vrste-meda/> (datum pristupa: 20.06.2024.)
15. Sampath Kumar, K.P., i sur. (2010.). Medicinal uses and health benefits of Honey: An Overview. *J. Chem. Pharm. Res.*, 2 (1): 385-395.
16. Špoljarić, J. (2010.). Istraživanje o konzumaciji meda za potrebe prodaje u pčelarstvu. EFZG working paper series, br. 09, str. 0-0. [Online] Dostupno na: <https://hrcak.srce.hr/136962> (datum pristupa: 17.7.2024.)
17. Vida, V., & Feketéné Ferenczi, A. (2023.). Trends in honey consumption and purchasing habits in the European Union. *Applied Studies in Agribusiness and Commerce*, 17 (1): <https://doi.org/10.19041/apstract/2023/1/6>